Skutočný poľnohospodár v iných krajinách

V Spojenom kráľovstve bol postoj k definovaniu aktívneho poľnohospodára od počiatku aktuálneho rozpočtového obdobia v zmysle snahy o uvoľnenie spoločnej definície. Prijatú definíciu považovali v Anglicku za diskriminačnú voči farmárom, ktorí diverzifikovali svoj biznis, voči väčším subjektom a inštitucionálnym vlastníkom pôdy. Zdôvodnením bolo, že ak je pôda udržiavaná v dobrom poľnohospodárskom a environmentálnom stave, potom by nemalo záležať na tom, kto je žiadateľom.

Európska komisia v rámci legislatívneho návrhu SPP 2020+ umožňuje v rámci princípu subsidiarity členským krajinám prispôsobenia v rámci strategických plánov. Tie majú o. i. zahŕňať definíciu poľnohospodárskej činnosti, poľnohospodárskej plochy, spôsobilého hektáru, skutočného poľnohospodára a mladého poľnohospodára.

Konkrétna definícia skutočného poľnohospodára teda bude v kompetencii členského štátu. V praxi sa zdá byť jednoduchšie (resp. intuitívnejšie) určiť, kto *nie je* skutočný poľnohospodár, ako definovať, kto ním *je*. Nielen EÚ čelí tejto dileme.

USA

V USA bola prvá právna úprava o aktívnom farmárovi prijatá už v r. 1987, avšak jeho definovanie stále zostáva v USA výzvou. Podmienka byť aktívnym farmárom („actively engaged in farming“, AEF) sa vzťahuje na platby v komoditných programoch PLC (Price Loss Coverage) a ARC (Agricultural Risk Coverage), v rámci ktorých sú platby viazané na 5-ročný benchmark cien, resp. príjmov (de facto ide o obdobu priamych platieb). Priame platby boli v USA zrušené Farmárskym zákonom z roku 2014, lebo prestali byť odôvodniteľné smerom k verejnosti. Podmienka AEF sa nevzťahuje na dominantný program poistenia plodín, katastrofické programy, konzervačné a environmentálne programy.

Spôsob definovania aktívneho farmára v USA je veľmi komplexný a v niektorých bodoch

byrokraticky až premrštený. Kritériá sa dajú zhrnúť do dvoch súvisiacich aspektov: *či sa daný subjekt podieľa na riziku poľnohospodárskej produkcie a či sa jeho odmena odvíja od hospodárskeho výsledku prevádzky*. Súčasný zákon umožňuje osobitné zaobchádzanie s vlastníkmi pôdy – môžu sa vzdať práce alebo účasti na riadení a stále spĺňajú kritériá aktívneho farmára, ak ich príjem je podielom na prevádzkových výsledkoch podniku, teda znášajú riziko (v prípade, ak by prenajali pôdu za pevnú sadzbu nájmu, nie sú oprávnení na platby). Ďalšie osobitné zaobchádzanie sa týka manželov. Ak jeden z manželov spĺňa kritériá, druhý je automaticky považovaný za spĺňajúceho kritériá aktívneho poľnohospodára (platobný limit 125 tis. USD sa teda zdvojnásobuje). Taktiež s členmi rodiny sa zaobchádza osobitným spôsobom. Farmársky zákon z roku 2014 explicitne nariaďuje neaplikovať žiadne nové obmedzenia na farmy pozostávajúce výlučne z členov rodiny. Dospelý člen rodiny (t.j. súrodenec, predok alebo potomok hlavného vlastníka) je považovaný za spĺňajúceho kritériá aktívneho poľnohospodára, ak dostáva príjem na základe prevádzkových výsledkov podniku. Predpokladá sa, že člen rodiny spĺňa požiadavky na prácu a/alebo na riadenie a, na rozdiel od nerodinných členov, nemusí viesť o svojej činnosti záznam (na overenie objemu práce/riadenia). K uvedenému je treba uviesť, že viac ako 90% fariem v USA sú rodinné farmy (obhospodarujú 90% poľnohospodárskej pôdy a vytvárajú 85% hodnoty poľnohospodárskej produkcie), pričom rodinná farma môže mať v USA akúkoľvek veľkosť.

Podmienky (aj keď v pôvodnom znení definované veľmi obsiahlo) v praxi stále umožňujú umelo navyšovať počet jednotlivcov uplatňujúcich si nárok na platby na základe účasti na riadení. Americké Ministerstvo poľnohospodárstva uvádza tri hlavné prekážky dohľadu: (1) definícia aktívneho riadenia je široká a môže byť rôzne interpretovaná; (2) „významný príspevok k riadeniu“ je subjektívny pojem, a (3) ťažkosť overiť doklady o príspevkoch aktívneho osobného riadenia a osobnej práce. V roku 2015 americké Ministerstvo poľnohospodárstva zareagovalo limitovaním počtu nerodinných členov (na maximálne troch), ktorí môžu byť kvalifikovaní ako manažéri podniku a taktiež formulovaním dodatočných požiadaviek na vedenie záznamov.

Zdá sa však, že od dotácií sa odvyká ťažko. Môže sa stať, že aktuálne schvaľovaný nový Farmársky zákon uvoľní kritériá aktívneho farmára. Farmári s hrubým ročným príjmom viac ako 900 tis. USD nie sú v súčasnosti oprávnení poberať dotácie v rámci komoditných programov ARC a PLC. Snemovňa navrhuje zmeny, ktoré by rodinným a ďalším vybraným podnikom navýšili platby (nevzťahoval by sa na nich limit platby ani limit hrubého príjmu). Senát, naopak, navrhuje sprísniť požiadavky (napr. znížením limitu hrubého príjmu na 700 tis. USD).

Kanada

Aktívny farmár v Kanade je oprávnený na daňové zvýhodnenia kapitálových výnosov z predaja poľnohospodárskej pôdy, resp. akcií spoločnosti, ktorá vlastní pôdu (do výšky 1 mil. CAD), tiež daňové zvýhodnenia pri prevode poľnohospodárskeho majetku na potomka a ďalšie daňové úľavy. Aktívnym poľnohospodárom je ten, *kto má príjem z poľnohospodárskej činnosti, pričom sa podieľa na riadení a každodenných rozhodnutiach poľnohospodárskeho podniku*.

Ďalej sú zavedené zvýhodnenia na úrovni provincií. Všeobecným pravidlom pre účasť v programoch je hrubá ročná poľnohospodárska produkcia minimálne vo výške 10 tis. CAD (napríklad provincia Alberta pri splnení podmienky zvýhodňuje poľnohospodárov zelenou naftou).

Z daňového hľadiska je poľnohospodárskou činnosťou obrábanie pôdy, chov a vystavovanie hospodárskych zvierat, chov dostihových koní, chov hydiny, kožušinové farmy, mliečne farmy, ovocinárstvo, včelárstvo a pod. Poľnohospodárska činnosť musí taktiež byť podnikateľskej povahy, teda nie ako hobby.

Daňové úľavy sa líšia podľa kategórie farmárov (na plný úväzok, na čiastočný úväzok, hobby farmár). Pre farmára na plný úväzok (poľnohospodárska činnosť je hlavný zdroj príjmu) je strata z poľnohospodárskej činnosti odpočítateľná zo všetkých zdrojov príjmu. V prípade farmára na čiastočný úväzok môže byť odpočítaná iba časť straty (maximálne do výšky 17,5

tis. CAD) – tiež zo všetkých príjmov. V oboch prípadoch je možné stratu prevádzať o tri roky dozadu, resp. 20 rokov dopredu (odpočítanie je však potom možné už len z poľnohospodárskeho príjmu). Hobby farmári nemôžu uplatniť odpočítanie straty. Vo všeobecnosti treba brať do úvahy tri možnosti pri optimalizovaní dane poľnohospodárov – odloženie dane z príjmov, rozdelenie príjmov (presmerovanie príjmov na členov rodiny s nižšou hraničnou sadzbou dane), využitie všetkých dostupných daňových stimulov (napr. daňové úľavy na výskumnú činnosť).

Veľká Británia

V Spojenom kráľovstve bol postoj k definovaniu aktívneho poľnohospodára od počiatku aktuálneho rozpočtového obdobia v zmysle snahy o uvoľnenie spoločnej definície. Prijatú definíciu považovali v Anglicku za diskriminačnú voči farmárom, ktorí diverzifikovali svoj biznis voči väčším subjektom a inštitucionálnym vlastníkom pôdy. Zdôvodnením bolo, že ak je pôda udržiavaná v dobrom poľnohospodárskom a environmentálnom stave, potom by nemalo záležať na tom, kto je žiadateľom. Podarilo sa im vyjednať tri kritériá znovuzaradenia tých, ktorých vylúčil zoznam nepoľnohospodárskych aktivít (ročné priame platby minimálne vo výške 5% celkových nepoľnohospodárskych príjmov, celkové poľnohospodárske príjmy vo výške minimálne 40% celkových príjmov a vlastníctvo minimálne 36 hektárov oprávnenej pôdy). V roku 2018 neuplatnili žiadne podmienky na aktívneho poľnohospodára (umožnilo nariadenie Omnibus) a podobne aj Škótsko zrušilo použitie zoznamu nepoľnohospodárskych aktivít. Motiváciou oboch bolo zníženie byrokracie. V nasledujúcom období bude v prípade Spojeného kráľovstva zaujímavé sledovať proces postupného zrušenia priamych platieb po brexite.

Austrália

Na záver ešte krajina, kde farmári *musia byť aktívni* (aj keď pojem aktívneho farmára nemajú definovaný). Austrálske poľnohospodárstvo je významne vystavené volatilite prírodných podmienok, dve tretiny produkcie je určenej na export (vysoké vystavenie svetovej volatilite

poľnohospodárskych komodít) a podpora poľnohospodárstva je limitovaná. V osemdesiatych rokoch boli dotácie na poľnohospodársku produkciu zrušené (keď boli vyhodnotené ako viac škodiace ako prospievajúce farmárom) a farmári tak stratili vládnu ochranu vo vystavení svetovým trhom. Volatilita príjmov tak bola umožnená, čo viedlo k posilneniu zručností riadiť riziko. Výsledkom bolo, že farmári sa stali produktívnejšími a trhovo efektívnymi – aj s pomocou vládnych programov, ktoré sami pomáhali navrhovať a ktoré podporovali ich iniciatívu ako producentov. Treba uviesť, že austrálskemu poľnohospodárstvu dominujú rodinné farmy (v porovnaní s nerodinnými podnikmi generujú vyššie výnosy a sú zdrojom väčšiny kapitálu) a farmári požívajú vysoký sociálny status. Vládne programy slúžia na podporu podnikateľských zručností (vzdelávacie programy, pomoc s rozhodovaním), investícií (daňovo zvýhodnené systémy vkladov z aktuálnych príjmov pre prípad negatívnych udalostí v budúcnosti, pričom priemerný vklad je 41 576 eur), podporu diverzifikácie činnosti. Dobrovoľné verejno-súkromné partnerstvá prispievajú k udržateľnosti poľnohospodárstva a k poľnohospodárskemu výskumu. Katastrofická vládna pomoc pre prípad extrémnych poveternostných udalostí je zameraná na podporu príjmov domácností (na základe testov činností a testov majetku). Logika fungovania implikuje postoje ako použitie vlastných zdrojov pred nárokovaním podpory (či už v celkovom trhovom nastavení politiky alebo v konkrétnom nastavení vládnej pomoci), spravodlivé zaobchádzanie v porovnaní s inými nízko-príjmovými skupinami, a predovšetkým – austrálski farmári vedia, že iniciatíva a zodpovednosť za ich farmy spočíva na nich samých. Príklad Austrálie – aj keď kontextovo vzdialený – rozširuje problematiku definovania aktívneho poľnohospodára o aspekt celkového nastavenia poľnohospodárskej politiky.